

není předčasnou a nelze řízení z důvodu uvedeného článku přerušiti, poněvadž článek tento stanoví, že budou (tedy v budoucnosti) určeny shodou mezi súčastnými vládami finanční úpravy, nutné rozkouskovaním bývalého mocnářství rakousko-uherského a novým uspořádáním měny a že tyto úpravy budou se týkati bank, pojišťovacích společností atd., působících na území bývalé říše. Dosud nebyly však vydány předpisy, které by upravovaly poměry mezi občany čs. republiky a pojišťovnami maďarskými a zejména nebyl dosud vůči Maďarsku proveden § 6 (3) zákona ze dne 30. června 1922, čís. 207 sb. z. a n. a proto nelze článek 198 míru Trianonského pokládati za provedený a účinný pro poměry soukromoprávní. Pro rozhodnutí sporu jest jediné důležitou otázkou, v jaké měně má pojištěná jistina býti žalobci zaplacená, zda ve měně maďarské, či československé. Pojišťovací smlouva, uzavřená mezi stranami dne 29. dubna 1902, předpokládala, že se bude pojištěná jistina platiti ve měně korunové, plativší v bývalém Rakousko-Uhersku. Po rozpadu této říše přišly v úvahu měny maďarská a československá a bylo by řešiti otázku tuto dle ustanovení pojišťovací smlouvy, kdyby byly strany napotom samy byly nezměnily, vlastně nedoplnily ustanovení pojišťovací smlouvy. Dle nesporného přednesu stran platil žalobce pojišťovací premie po převratu ve starých korunách rakousko-uherských a po zavedení měny československé v korunách československých. Žalovaná přijímala od něho premie v této nové měně a daly tudíž tím obě strany sice mlčky, avšak srozumitelně a zřetelně na jevo, jaká měna dle jich vůle na místo původní rakousko-uherské měny nastoupiti má (§§ 863 a 914 obč. zák.). Přijímala-li pojišťovna od pojištěnce měnu československou na plnění závazků z jeho strany, nevracejíc mu přeplatků, které přepočítáním na méně hodnotnou měnu maďarskou se jevily, nemůže se nyní vzpírati jeho požadavku, by i ona ze své strany plnila své závazky vůči pojištěnci v téže československé měně. To by odporovalo nejen úmluvě stran, skutečným plněním a přijímáním plnění projevené (§ 863 obč. zák.), nýbrž i požadavku poctivosti a důvěry v obchodním styku (§ 914 obč. zák., čl. 278 a 279 obch. zák.). Posoudil tudíž po právní stránce věc správně soud odvolací a bylo rozsudek jeho potvrditi, aniž bylo potřebí rozebíratí otázky, zda dle původní pojišťovací smlouvy dlužno za splnění považovati Prahu či Budapešť, zda hlavní jednatelství žalované společnosti v Praze jest též její tuzemskou reprezentací a zda ustanovením §u 16 pojišťovací smlouvy, že pojištěný kapitál bude vyplacen buď ředitelstvím společnosti v Budapešti nebo splnomocněným jednatelem, znamená, že vedle splnění smlouvy v Budapešti nastoupilo i splnění v sídle generál. jednatele v Praze, čili nic.

Čís. 3567.

Odpůrčí řád (cís. nařízení ze dne 10. prosince 1914, čís. 337 ř. zák.).

Splatil-li dlužník jednomu věřiteli splatný dluh, nelze tomu mimo úpadek odporovati, třebas tím byli ostatní věřitelé zkráceni, leč že by dlužník ve srozumění s uspokojeným věřitelem pletichami přivodil dřívější splatnost dluhu.

(Rozh. ze dne 4. března 1924, Rv I 1673/23.)

Růžena J-ová dluhovala svému bratru Antonínu Z-ovi již v lednu 1920 5.000 Kč, počátkem roku 1922 vzrostl dluh na 6.000 Kč. Dne 10. března 1922 postoupila Růžena J-ová Antonínu Z-ovi svou pohledávku 5.000 Kč za Františkem B-em. V dubnu 1922 zabavil erár pro daně, dluhované Růženou J-ovou onu její pohledávku 5.000 Kč proti Františku B-ovi, jenž na to složil dluh (činící přesně 4.842 Kč 30 h) dle Šu 1425 obč. zák. na soudč. Ježto erár nároku Antonína Z-a ke složeným penězům neuznal, domáhal se Antonín Z. proti eráru žalobou zjištění, že mu přísluší ku složeným penězům právo vlastnické. Žalovaný erár namítl, že postup pohledávky jest dle Šu 2 čís. 3 odp. ř. neúčinným. *Procesní soud první stolice* uznal dle žaloby, *odvolací soud* žalobu zamítl.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu s opravou, že žalující straně přísluší nikoli »vlastnický« nárok, nýbrž nárok »na vydání« 4.842 Kč 30 h, složených v soudním uschování.

D ů v o d y:

Nelze upříti oprávněnosti výtce, že po právní stránce odvolací soud neposoudil věc správně (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Dle Šu 2 čís. 3 zápůrčího řádu ze dne 10. prosince 1914 čís. 337 ř. zák. lze odporovati všem jednáním, jimiž byli poškozeni dlužníkovi věřitelé, jež dlužník předsevzal dva roky před tím, než bylo jim odporováno s druhým manželem, anebo s blízkými příbuznými, nebo v jich prospěch, leda, že by druhému smluvníku v čase uzavření právního jednání nebyl aniž musil býti znám poškozovací úmysl dlužníkův. Předpokladem odporovatelnosti jednání jest tedy mimo jiné: 1. by jednání skutečně poškodilo věřitele (§ 2 čís. 3 a contr. čís. 1 odp. ř. Motivy, str. 35, Dr. Arnold Lehmann, Kommentar zur Konkurs und Anfechtungsordnung II. díl, str. 202 a 203), 2. aby dlužník předsevzal jednání s úmyslem, věřitele poškoditi. Dlužníkovo jednání musilo býti takového rázu, že věřitele poškodilo. Pouhé poskytnutí výhody jednomu věřiteli na úkor druhého věřitele z pravidla nestačí. Dlužník není povinen při placení dluhu bráti zřetel na jiné věřitele. S hlediska toho dlužno řešiti i otázku, zda jest odporovatelné i zaplacení skutečného splatného dluhu jednomu věřiteli, když se tím poruší zásada rovnoměrného uspokojení věřitelů. Dle Šu 30. konk. ř. lze v úpadku odporovati za podmínek tam vytčených i zaplacení pravého a dospělého dluhu, pokud následkem toho ostatní věřitelé nedojdou uspokojení rovnoměrného. Mimo úpadek neplatí však bez dalšího toto pravidlo, neboť ustanovení Šu 30 konk. řádu nebylo převzato do řádu zápůrčího, mimo úpadek neplatí zásada stejnoměrného uspokojení věřitelů. Jestliž zaplacení dluhu povinností dlužníkovou, jejíž splnění nelze označiti za jednání obmyslné, i když tím zájmy jiných byly poškozeny (Dernburg, Pfandrecht I., str. 197 a Pamětní spis k řádu úpadkovému a odpůrčímu str. 176, posl. odst.). Ani věřiteli, jenž přijal zaplacení své pravé a splatné pohledávky, nelze vyčítati, že jednal lstně a obmyslně, i když věděl, že jiní věřitelé následkem toho nebudou zúplna uspokojeni. Z tohoto pravidla

dlužno připustiti výjimku pouze tehdy, když dlužník ve srozumění s uspokojeným věřitelem uměle přivodil dřívější splatnost svého dluhu, by tím tomuto věřiteli poskytl výhodu, nebo, když za tímž účelem se zaplacením splatných dluhů jiným věřitelům otálal, a zaplacení to odkládal pod různými záminkami, nebo zdržoval vyřízení sporu až do doby, kdy určitý pravý dluh se stal splatným a pak tento dluh na úkor ostatních věřitelů zapravil a tento věřitel, jsa si úplně vědom těchto pletich, k jeho prospěchu provedených, plnění přijal (Dr. Steinbach, Kommentar zum Anfechtungsgesetz, str. 32 a 33). Jest věcí věřitele, jenž onomu jednání odporuje, by podal důkaz nejen o škodě, která mu zaplacením jiné pohledávky vzešla, nýbrž i o úmyslu dlužníka, škodu tu přivoditi. Jeho stihá v tom směru břímě průvodní. Odvolací soud mylně vidí zkrácení věřitelů v pouhém poskytnutí výhody jednomu z nich. Prvý soud zjistil, že dlužnice Růžena J-ová skutečně dluhovala svému bratru, žalobci, již 3. ledna 1920 5.000 Kč a že dluh ten vzrostl začátkem roku 1922 na 6.000 Kč, že dne 10. března 1922 postoupila žalobci k částečné úhradě svého dluhu pohledávku 4.842 Kč 30 h, která jí příslušela proti Františku B-ovi. Bylo věcí eráru, jenž účinnosti tohoto postupu odporuje, by prokázal, že jím byl poškozen, na př. že jiného úhradního fondu následkem zaplacení této pohledávky nemá, a by dále dokázal, že pohledávka žalobce Antonína Z-a v čase tohoto sporu nebyla splatnou, nebo, že sice v čas ten již byla splatnou, že však dlužnice splatnost buď uměle přivodila, nebo zapravení splatných daní uměle zdržovala tak dlouho, až pohledávka žalobcova dospěla, a že pak ihned ji zaplatila v úmyslu, věřitele zkrátiti. Důkazu takového však erár ani nenabídl, ba ani takového skutkového přednesu neučinil. Neprokázal tudíž žalovaný erár, jak bylo jeho povinností, že jednání dlužnice (postup pohledávky za účelem zaplacení pravého dluhu), bylo odporovatelným a že bylo provedeno dlužnicí na jeho škodu v úmyslu jej poškoditi. Neposoudil proto odvolací soud po právní stránce věc správně, uznáv, že jednáním dlužnice J-ové zkrácení jsou ostatní její věřitelé, mezi nimi i erár, a že je tedy odporovatelným. Bylo proto změnou rozhodnutí soudu odvolacího obnoviti rozsudek prvního soudu, aniž bylo potřebí zabývatí se dalšími vývody dovolání, s hlediska čís. 4 a 3 §u 503 c. ř. s. uplatňovanými. Při tom bylo však potřebí opravití znění výroku rozsudečného v tom směru, že žalobci nepřísluší vlastnický nárok na uložené peníze, neboť bez odevzdání (§ 425—428 obč. zák.) vlastnictví jejich nabytí nemohl, leda že by se myslelo na vlastnictví pouze ve smyslu jmění, majetku (§ 353 obč. zák.), nýbrž, že mu přísluší nárok na vydání uložených peněz (§ 1425 obč. zák.).

Čís. 3568.

Není rozšiřováním služebnosti cesty, zřízené ve prospěch usedlosti a pozemků, k ní patřících, bylo-li jí používáno i pro pozemky, napotom přikoupené, leda, že přikoupením pozemků nabylo hospodaření z use-